

Inhoud

Proloog: oorleletjes en roze billen	9
1. Hoe is filosofie?	13
1.1 Filosofie en verwondering	14
1.2 Componenten van filosoferen	17
1.2.1 Aporetisch	17
1.2.2 Absoluut nadenken	18
1.2.3 Methodische twijfel	20
1.2.4 Systematisch en logisch redeneren	25
2. De Grieken, of wie anders?	29
2.1 De Griekse polis en het medisch-filosofische denken	29
2.1.1 De maatschappelijke ontstaanscontext van de wijsbegeerte	29
2.1.2 De Atheense democratie	31
2.2 <i>Logos</i> en de kunde van het genezen	32
2.2.1 De natuurfilosofen	33
2.2.2 Hippocrates van Kos en de humorale leer	35
2.3 Socrates, Plato en Aristoteles	39
2.3.1 De <i>vervormde</i> wereld van Plato	42
2.3.2 Een hoofd met een dun been: Plato over gezondheid	44
2.3.3 Zijn wat men nog niet is: de dynamische wereld bij Aristoteles	47
2.3.4 Aristoteles over ingeboren warmte en hoe het uitdooft	51
2.3.5 De wijnpers van Herophilos en de hellenistische geneeskunde	55
3. De Romeinse tijden	57
3.1 'Hoti aristos iatros kai philosophos'	57
3.2 En is de beste filosoof ook een arts?	60

4. De feodale orde van Paulus en Augustinus	65
4.1 Augustinus en de stad van God	65
4.1.1 De erfzonde	65
4.1.2 De vrije wilskeuze	70
4.2 De Genezer	72
4.3 De plaats van ziekte en lijden in een christelijk universum	74
5. De islamitische medisch-filosofische traditie	79
5.1 Medisch denken en islam	79
5.2 Het wiegenlied van Avicenna	83
6. Een vaste orde op losse schroeven	87
6.1 Een dubbele waarheid	89
6.1.1 Het 'geval' Siger van Brabant	89
6.1.2 Snijden in de waarheid: het mes van Ockham	90
6.2 Een koopman aan de vooravond van de renaissance	92
6.3 De lijkenpikkerij en het boek der natuur	94
6.3.1 De proliferatie van het medische beroep	94
6.3.2 'Ongheval ende verdriet hebben op mi ghespiet'	98
6.3.3 Magie, alchemie en de steen der wijzen	102
7. Het dak van de wereld breekt open	107
7.1 De mechanisering van het wereldbeeld	108
7.1.1 De experimentele methode	109
7.1.2 Ik geloof dat ik het weet: René Descartes	112
7.1.3 'Ik zit dat hier niet uit te vinden'	116
7.2 'Lijk, open u'	117
7.2.1 Andreas van Wesel	119
7.2.2 Het bloed stroomt waar het niet gaan kan	121
7.2.3 Chirurgijns en een 'medecijnboecxken'	124
8. De mens als studieobject	129
8.1 Een nieuwe verhouding	129
8.2 De ordening van de natuur	132
8.2.1 Taxonomie	133
8.2.2 De natuur beweegt	135

8.3	Medisch studiewerk met politieke doeleinden	137
8.3.1	Galtons antropometrische laboratorium	137
8.3.2	De fysionomie en frenologie	139
8.3.3	De degeneratietheorieën	140
8.4	Ondertussen in de huiskamer...	144
8.4.1	Huis-, tuin- en keukengeneeskunde	144
8.4.2	De 'verschrikkelijke gevolgen' van zelfbevlekking	146
8.4.3	'Als gy uyt vryen gaet'	147
8.5	Natuurfilosofisch medisch denken	149
8.5.1	De natuur doen bewegen	149
8.5.2	De encyclopedisten	150
8.5.3	De 'romantische natuurfilosofen'	152
8.5.4	Filosofisch denken in medische categorieën	155
8.6	De geboorte van de kliniek en een nieuwe medische blik	159
8.6.1	De geboorte van de kliniek	159
8.6.2	Volksgezondheid	162
8.6.3	Het ziekenhuis als een plaats van observatie	164
9.	Lichamelijkheid en identiteit	167
9.1	Fitheidscultuur en gezondheidsobsessie	169
9.1.1	Gij zult gelukkig zijn!	169
9.1.2	The survival of the 'fittest'	172
9.2	Autonomie als heteronomie	173
9.2.1	De paradox van het gezondheidsideaal	173
9.2.2	Authenticiteit	175
9.2.3	Voorspellende geneeskunde	177
9.3	Homo sapiens 2.0.	180
9.3.1	Het prothese-lichaam	180
9.3.2	Esthetische chirurgie en cosmetische farmacologie	183
	Epiloog: filosofie als ethiek?	187
	Bibliografie	193
	Namenindex	209
	Zakenindex	213